

UNITAT DIDÀCTICA SECUNDÀRIA

Ovidi Montllor

OVIDI EN LA MEMÒRIA

Llig

Ovidi viu en la memòria

Hi ha artistes bons, hi ha artistes sublims, hi ha artistes genials. Hi ha artistes de moltes menes, però tots tenen en comú el fet senzill i alhora inexplicable d'excel·lir d'una forma o altra en el seu art, d'atresorar el mèrit d'haver estat capaços d'obrir amb el seu treball una porta que sense ells tal volta hauria romàs tancada. De la mà d'aquests artistes la gent pot entrar en els palaus de l'experiència humana on una llum novella irradia tota la seua força. De vegades un art només (i no és poc): el seu art. I la seua vida d'home concret hi passa com de puntetes, com una anècdota tal volta prescindible.

Però hi ha artistes (i aquests són els més rars, tal volta els insubstituïbles) que aconseguixen germinar en la difícil comunió de l'home i de l'art, hi ha artistes que creixen com a homes a mesura que s'engrandeix el seu art, perquè en ells art i vida no són coses distintes. Si tot art ha de ser per definició universal, no és menys veritat que tot art s'arrela en unes coordenades, expressa un temps i un espai concrets, transcendent-los.

L'alcoià Ovidi Montllor (1942-1995), l'Ovidi, fou d'aquesta mena d'artistes. La seua dimensió cívica, la seua voluntat d'intervenció solidària en el destí del seu poble, colze amb colze amb tots els qui com ell sempre lluiten per obrir horitzons més lliures i respirables a la difícil condició humana, ens dibuixa el perfil d'una vida i d'un art compromesos amb el seu temps i el seu espai social. Fill del poble, i forjat en la real acadèmia de la vida, tot el seu quefer apunta en una sola direcció: restituir a les mans del poble allò que havia nascut del poble. (...)

Manel Rodríguez-Castelló

<http://idd007jc.eresmas.net/escrits-manel.htm>

Manel Rodríguez-Castelló (Alcoi, 1958, poeta i professor valencià) descriu dos tipus d'artistes. Quines característiques en tenen:

Els artistes bons: _____

Els artistes insubstituïbles : _____

Com classifica a Ovidi Montllor? _____ Per què? _____

Coneixes l'Ovidi? Llig aquesta breu biografia

Ovidi Montllor i Mengual, cantant, poeta i moltes altres coses, va nèixer a Alcoi l'any 1942. Era fill de Josep Montllor i Isabel Mengual, una família d'obriers. Va tenir dos germans: Hèctor i Xavier. Va estudiar a l'Escola de Ribera fins als sis anys i després al Col·legi dels Salesians de Sant Vicent Ferrer, però va deixar l'escola molt prompte, al 12 anys, per i va realitzar més de trenta oficis: teixidor, cambrer, botiguer, xofer, pescater, pastor, perruquer, ferrer, fuster, locutor de ràdio o reporter.

Va viure entre Alcoi, el poble de la seua infantesa, i Barcelona, on va arribar per primera vegada l'any 1960. Allà començà la seua formació en teatre independent i en la lectura d'autors de teatre clàssics: Shakespeare, Moliere, Calderon... Tornà a Alcoi, on va debutar l'any 1961 en el teatre amb *El hombre de la flor en la boca* de la companyia alcoiana La Cassola. Al 1964 va fer el servei militar a Palma de Mallorca el 1964, on es va iniciar en l'escriptura i la poesia.

Retornà definitivament a Barcelona l'any 1965 i mentre treballava, va participar en companyies de teatre independent com *La Pipironda*, o el de CICF (en *Les Noces de Figaro*, de Beaumarchais, el 1967) i més tard amb les companyies professionals d'Adrià Gual (amb la qual actuà a Venècia) i Núria Espert.

Al mateix temps (1968) es donava a conèixer com a cantant, interpretant poemes de poetes imprescindibles de la nostra literatura, com Salvador Espriu, V. Andrés Estellés, Pere Quart o Joan Salvat-Papasseit, i d'ell mateix. "Jo tenia ganes de dir coses, la cançó era un bon mitjà, i barat". Va enregistrar tretze discos i va actuar arreu d'Europa.

A partir de 1974, es va dedicar al cinema, i va rodar en quinze anys quaranta-dos pel·lícules. Va publicar, també, dos llibres de poemes: **Poemes i cançons** (1978) i **Poemes i dibuixos** (1985). Ovidi Montllor va morir a Barcelona, el 10 de març de 1995.

Ovidi Montllor és una referència bàsica per a la nostra cultura. Va rebre i nombrosos reconeixements i distincions l'Alta Distinció de la Generalitat Valenciana (1994) o el Miquelèt d'Honor (1994) encara que va ser vetat durant molt de temps per les seues cançons compromeses.

Ordena aquestes dades biogràfiques, i reescriu la seua biografia. Vés alerta perquè et caldrà utilitzar paraules per a enllaçar unes frases amb altres!

l'any 1942.	La seua primera escola era Escola de la Ribera	l'any 1960 va anar per primera vegada a Barcelona
va nèixer a Alcoi	A Barcelona va formar part de diversos grups de teatre independent	Josep Montllor i Isabel Mengual
Fins els dotze anys va anar al col·legi dels Salesians	1964 va fer el servei Militar a Mallorca	1968 va començar a cantar
1965 tornà a Barcelona amb la seua família	va tenir més de trenta oficis	1961 va debutar a Alcoi amb la companyia La cassola
Cantava cançons de poetes i també composava.	Va enregistrar 13 discos	Ovidi Montllor i Mengual
Se li atorga el premi Miquelèt d'Honor (1994)	1978 Publica el seu llibre Poemes i cançons.	1995. Va morir a Barcelona

Busca imatges a internet i fes la seua foto-biografia -. Una presentació digital podrà servir-te com a format.

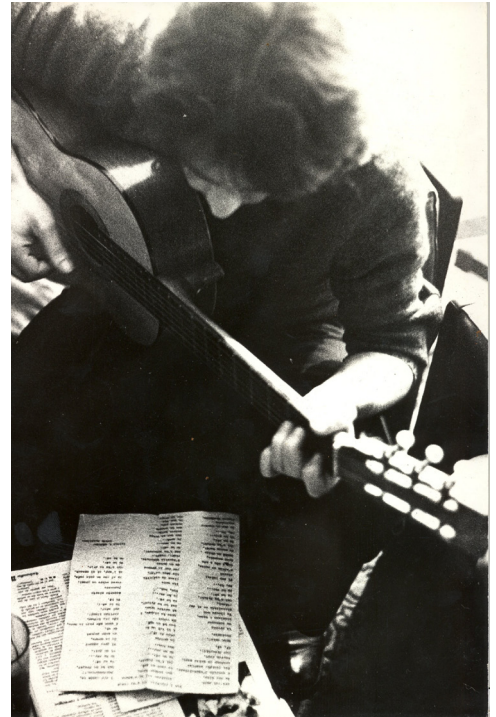
Arxiu Ovidi <http://www.arxiuovidí.info/index.php/>

Pàgina Ovidi Montllor: <http://idd007jc.eresmas.net>

Consell per a una bona presentació:
<http://www.slideshare.net/muntsatortos/consell-per-fer-un-pp-entenedor>

OVIDI, L'ARTISTA

Com has llegir, Ovidi Montllor va ser un artista ben complet. La seua passió, des de menut, era la interpretació. Conta que fou un xiquet malaltís, i que quan es quedava a casa jugava a fer teatre. Des d'aleshores no va deixar d'intentar-ho. Però com que provenia d'una família humil, va haver de deixar d'estudiar als 12 anys per posar-se a treballar. I va provar fins en 36 oficis distints, perquè per poder viure de la interpretació li calia subsistir, mantenir-se ell i la seua família. Aquestes dues situacions vitals -l'herència anarquista del pare, i la seua vivència com treballador- el varen acostar d'una manera molt profunda als problemes socials, des d'una perspectiva reivindicativa. ("jo no vull callar/mentre tu tens la tralla" *Va com va*)

Escolta aquest fragment de l'entrevista que li va fer Montserrat Roig l'any 1978:

<https://www.youtube.com/watch?v=Bibt6vvJi-k>
on parla dels pares i i dels oficis que va realitzar.

INVESTIGA I ESCRIU

- Sobre l'ofici de poeta, busca en internet
 - Dues cançons d'Ovidi que parlen dels oficis
 - Una cançó dedicada als pares
 - Una cançó dedicada al seu poble
 - Dues cançons autobiogràfiques

Tema	Títol
Oficis	
Els pares	
El poble	
Autobiografia	

- Sobre l'ofici de cantant i rapsoda de poemes d'altres poetes, busca una cançó que t'agradi d'aquests poetes:

Poeta	Títol poema/cançó
Vicent Andrés Estellés	
Salvador Espriu	
Joan Salvat-Papasseit	
Joan Brossa	
Joan Fuster	
Josep Maria Carandell	

- Sobre l'ofici d'actor, busca el nom tres obres de teatre i de tres pel·lícules on haja participat:

Gènere	Companya/Direcció	Títol
Teatre		
Cinema		

OVIDI, EL POETA

La necessitat de "no callar" front la injustícia el va dur a escriure. I a cantar. Autodidacta, ja que no va tenir estudis, i amb "*temperament de tastaolletes*", conten que sempre anava amb un quadern a la butxaca per poder apuntar totes les coses que veia. El vers li vingué, així, "perquè sí":

A manera d'introducció

Escriure	Visc coses.	
Clar i net!	Me'n diuen	
No en sé!	i conten.	plouen, en tombar
Escric.	I jo, ho dic	full.
Per què no?	escrit.	La gramàtica
I què?	Atenció doncs,	ni xucla ni mulla.
Veig coses.	que les bestieses	I l'Ovidi es despulla.

1. Llig i escolta aquest poema:

<http://www.goeear.com/listen/586b7be/la-samarreta-ovid-montllor>

https://www.youtube.com/watch?v=BtFfnp3_N0U&list=RDBtFfnp3_N0U#t=0

La samarreta

Jo sóc fill de família molt humil.
Tan humil que d'una cortina vella
Una samarreta em feren: vermella.
D'ençà, per aquesta samarreta,
no he pogut caminar ja per la dreta.
He hagut d'anar contra-corrent
perquè jo no sé què passa
que tothom que el ve de cara porta el cap topant a terra.
D'ençà, per aquesta samarreta,
no he pogut eixir al carrer.
Ni treballar al meu ofici: fer de ferrer.
He hagut de, en el camp, guanyar jornals.
Així la gent ja no em veia. Jo treballava amb la corbella.
I dins de tots aquells mals, sé treballar ambdues coses:
amb el martell i la corbella.
Gairebé no comprenc perquè la gent,
quan em veia pel carrer em cridava: progressista!
Jo crec que tot això era promogut pel seu "despiste".
Potser d'altres en aquestes circumstàncies,
ja haguessin canviat de samarreta.
Però jo, que m'hi trobo molt bé amb ella.
Perquè abriga, me l'estime,
i li pregue que mai no se'm faça vella.

Pots escoltar altres versions

Cesc Freixas: <http://www.goeear.com/listen/36913a3/la-samarreta-cesc-freixas>

Feliu Ventura: <http://www.goeear.com/listen/63e749c/la-samarreta-feliu-ventura>

Toti Soler: <http://www.goeear.com/listen/4b2cdce/la-samarreta-toti-soler>

INVESTIGA

- Busca o pregunta quin ideari polític simbolitza el color roig o vermell i explica breument en què consisteix:

- La corbella i el martell són, tanmateix, dos elements simbòlics. De què?

- La cançó, encara que va ser enregistrada a l'any 1977, al disc "De manars i garrotades", va estar escrita molt abans. Quina era la situació a l'Estat Espanyol en aquell temps? Busca informació del context històric que va viure Ovidi Montllor.

"Explica la llegenda que cap el 1967, ja instal·lat a Barcelona, l'Ovidi va assistir a un recital de cançons que el va impactar tant, que, en tornant a casa a peu, va començar a escriure la seva primera cançó: 'La samarreta'"

OVIDI MONTLLOR: DEU ANYS FENT VACANCES,
<http://www.vilaweb.cat/www/especials/especial?id=970289>

INTERPRETA

- Què creus que significa "la samarreta vermella"?

- Explica què significa el vers "no he pogut caminar ja per la dreta."

- Trobes algun element autobiogràfic en la cançó? Quins?

- A quin tipus de persones es refereix el poeta amb aquests versos
*Potser d'altres en aquestes circumstàncies,
ja haguessin canviat de samarreta.?*

- Quina o quines figures retòriques predominen en aquest poema?
 - Metàfora
 - Símbol
 - Ironia
 - Hipèrbole
 - Personificació

Si necessites ajuda, pots consultar http://www.iessantanyi.cat/catala/Tema_3l.pdf

CREA

En parelles o en grups inventeu una frase i un logo o imatge per la vostra samarreta. Primer, busqueu informació sobre la importància de les samarretes actualment, sobre el seu ús com a uniforme o com a element distintiu o reivindicatiu. Decidiu quina és la vostra opció i aneu per feina!

- **Carta a casa** és un preciós poema que recità per primera vegada al LP *Crònica d'un temps* (1973). Llig-lo de nou i escolta l'Ovidi. Escriu ací el resultat: hauràs fet un resum de la cançó.

<https://www.youtube.com/watch?v=J-HlyHenrDY>
<http://www.goeat.com/listen/dfad759/carta-a-casa-ovid-i-montllor>

Estimada Antònia:	Paciència, tot arriba.	L'any que ve, potser
T'escric des d'ací,	Me n'he guardat uns quants	tindrem cotxe.
molt lluny de casa.	per a comprar-me un abric.	Qui ho havia de dir!
La pluja va mullant	L'hivern, sense el teu cos	I escola per a la nena
els vidres bruts	és molt més cru.	sense pagar.
del bar estrany	Diuen que em passaran	I diners suficients
on, ara, em trobe esperant	a una secció més descansada.	per a no plorar.
un got de vi	I, si Déu vol, molt prompte	Tot això, però, ja saps...
i un poc d'engany.	trobaré casa.	Lluny de casa,
No tinc més solució,	I vindreu tu i la nena.	allò que no s'oblida
ja ho saps: l'engany.	El company del meu "cuarto"	ni tan sols amb vi,
i m'ompliré tot d'ell,	ha estat malalt.	aquest que tinc jo ara
per anar vivint,	La grip, coses molt d'ara,	posat a taula.
per anar aguantant,	ja saps... l'hivern.	Encara plou, Antònia.
per anar estimant.	Fa més d'una setmana	Demà serà diumenge
T'he enviat els diners,	que espere carta.	i no passejarem tots tres junts
com tots els mesos.	Esteu malalts?	per la plaça del poble.
Per ara no hi ha augment.	Em feu patir moltíssim,	Cuideu-vos molt. Besades.
	tan lluny de casa.	Escriu-me més sovint.

INVESTIGA

- Pregunta en casa d'on és originària la teua família i si coneixen alguna persona que haja marxat "a l'estranger" per poder treballar. En quina època va ser?
- Busca al diccionari o a internet el concepte d'"emigrant" i copia'l a la llibreta.
- Posa una data probable a la carta pel seu context. Et caldrà visitar alguna pàgina d'història sobre els moviments migratoris a la segona meitat del s XX.
- Coneixes el concepte "Generació JESP" (*Joves Emigrants Sobradament Preparats*)? Busca informació sobre aquesta qüestió. Tens algun amic o amiga, algun familiar en aquesta situació? A qui? Per què ha/han marxat?

INTERPRETA

- Qui és l'emissor de la carta? És el mateix Ovidi Montllor?
- Què conta?
- Què desitja?
- Està content o és infeliç?
- A qui va dirigida? Quina relació té amb l'emissor?
- Com és el llenguatge? Formal, carinyós, distant?
- On creus que està? Quina data penses que és?

Recorda l'esquema de la comunicació i completa:

Emissor	
Receptor	
Missatge	
Canal	
Codi	
Context	

Una carta, com ja saps, és una comunicació escrita a una persona absent, ara quasi substituïda pel correu electrònic. Pot ser formal -si s'envia a algun organisme, o a alguna persona que no coneixem- o informal. Les cartes informals normalment s'escriuen a familiars o amistats, i per tant utilitzen un llenguatge planer i afectuós.

L'estructura, encara que senzilla, ha de tenir uns elements mínims: data, remitent, signatura, etc..

ESCRIU

Ara que ja tens molta informació, tria una d'aquestes dues opcions:

- Convertix-te en Antònia. T'ha arribat la carta i t'ha emocionat. Contesta-la!
- Imagina't que després d'acabar els teus estudis has de marxar a algun país d'Europa o a Amèrica. Escriu una "carta a casa", a la família o la parella.

Recorda'n l'estructura:

Datació:

Salutació

Cos.

Introducció

Exposició

Conclusió

Comiat

Signatura

Prepara, amb la resta del grup, un recital amb les cartes que heu escrit i els poemes que heu triat a l'apartat OVIDI ARTISTA.

En grup:

- Decidiu quins poemes us agraden més o són més representatius de cada faceta de l'Ovidi. Es tracta de fer una l'antologia "grup". Les cartes, totes.
 - Repartiu-vos els textos i les tasques a realitzar.
 - Decidiu l'ordre -cronològic, temàtic, emotiu... del recital
 - Proposeu la "banda sonora". Si compteu amb l'ajuda d'alguna persona que toque un instrument, o us animeu a cantar, perfecte.
 - Imagineu l'espai i un acompanyament visual: podeu utilitzar la foto-biografia del principi de la unitat o crear-ne una de nova amb imatges adients al contingut del recital.

Una vegada fet aquest primer pas col·lectiu, cal fer un treball individual:

- Llig el poema tantes vegades com siga necessari per tal de entendre'l perfectament i connectar amb les emocions o sentiments que el poeta (Ovidi Montllor o els poetes que ha musicat) ha volgut transmetre; afegix-ne també les emocions que et suggereix: és així com s'enriqueixen els poemes.
- Treballa la veu: la veu ha d'assegurar l'audició a tota la sala o aula; per això, cal vocalitzar amb consciència dels sons, respirar de manera correcta per projectar la veu a tots els racons.

Practica la lectura com un joc: fes diverses lectures del poema: en veu baixa, a cau d'orella, com si cantares un rap o com si estigueres fent tu una classe. Pots llegir rient, plorant, cridant o amb orgull. Pronunciant només les consonants o només les vocals, allargant les Rrrr o les SSSS...

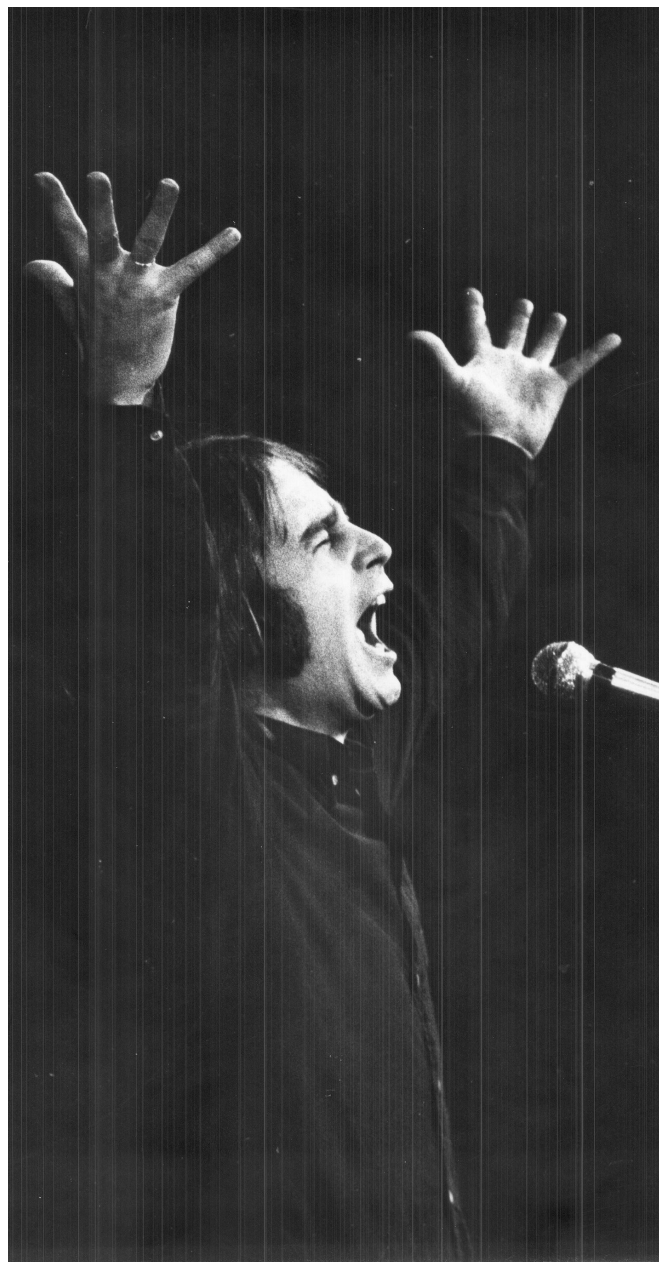
- Prepara't un esquema amb el text poètic i marca en ell els moments de:
 - Elevar del to de veu o els canvis de ritme
 - Disminuir el ritme o baixar el to
 - Parar-te i respirar. Recorda que hi ha dos tipus de pausa: la versual i la cesura.
 - Enllaçar amb el vers següent: Els encavallaments.

I de nou, al grup per la posada en escena.
La tasca no és senzilla, entra en funció el cos,
que ha d'encarnar la paraula, el so. Mireu com
ho feia l'Ovidi

<https://www.youtube.com/watch?v=c9mKfGbeSf0>

Com a consells bàsics per al moment del recital:

- No us amagueu darrere del paper. Mai!
- Mireu de memoritzar el poema per poder alçar la vista a l'auditori de tant en tant.
- Respireu en les pauses marcades.
- Vocalitzeu, parleu clar. No corregueu, no és cap cursa!.
- Ajudeu-vos amb el gest, però sense exagerar.
- Adreceu-vos a tot l'auditori.
- Però, per damunt de tot, passeu-vos-ho molt bé!

Unitat didàctica per **Anna Gascon**

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

ACPV - CARRER DE SANT FERRAN,12 - VALÈNCIA 46001 - TEL.96 315 77 99 - WWW.ACPV.CAT